

Nowe dane o rzadko notowanych w Polsce pasożytniczych
błonkówkach z rodzaju *Exyston* SCHIÖDTE, 1839
(Hymenoptera: Ichneumonidae: Tryphoninae)

New data of rarely recorded parasitoid wasps of the genus *Exyston*
SCHIÖDTE, 1839 (Hymenoptera: Ichneumonidae: Tryphoninae)
in Poland

Agata Kostro-Ambroziak¹, Janusz Sawoniewicz²

¹ Zakład Zoologii Bezkręgowców, Instytut Biologii, Uniwersytet w Białymstoku,
ul. Świerkowa 20B, 15-328 Białystok, e-mail: ambro@uwb.edu.pl

²ul. Gedymina 62, 15-133 Białystok, e-mail: jsawon@interia.pl

ABSTRACT: New records of five ichneumonid species of the genus *Exyston* from Poland are presented. The occurrence of *E. calcaratus* and *E. subnitidus* was confirmed. A knowledge of this genus in Poland is summarized.

KEY WORDS: Tryphoninae, Exenterini, Podlasie, Mazovian Lowland, Biebrza National Park, Poland.

Rodzaj *Exyston* SCHIÖDTE, 1839 (Hymenoptera: Ichneumonidae) obejmuje 33 gatunki (YU i in. 2012), z których 13 stwierdzono w Palearktyce (KASPARYAN i KHALAIM 2007). Wszystkie błonkówki z tego taksonu są koinobiontycznymi ektoparazytoidami larw rośliniarek (Symphyta), głównie z rodziny pilarzowatych (Tenthredinidae) (KASPARYAN i TOLKANITZ 1999, YU i in. 2012).

W Polsce wiedza o gatunkach z rodzaju *Exyston* jest fragmentaryczna. Informacje o ich występowaniu są rozproszone w pracach faunistycznych lub zawarte wyłącznie w wykazach gatunków. W pierwszym zeszycie katalogu fauny Polski (KAŹMIERCZAK 2004a) wymieniono dwa gatunki z tego rodzaju i były to *E. pratorum* (WOLDSTEADT, 1874) oraz *E. sponsorius*

(FABRICIUS, 1871). W kolejnym wykazie (KAŹMIERCZAK (2004b) podano już sześć gatunków *Exyston*, uzupełniając wcześniejszą listę o *E. albicinctus* (GRAVENHORST, 1820), *E. calcaratus* THOMSON, 1883, *E. genalis* THOMSON, 1883 oraz *E. subnitidus* (GRAVENHORST, 1829). W uzupełnionym wykazie Ichneumonidae Polski (KAŹMIERCZAK 2007) *E. calcaratus* i *E. subnitidus* nie zostały jednak uwzględnione.

Celem pracy jest uzupełnienie i podsumowanie danych o gatunkach z rodzaju *Exyston* występujących w Polsce.

Badane okazy zdeponowano w kolekcji Ichneumonidae Instytutu Biologii Uniwersytetu w Białymstoku. Gatunki nowe dla danego regionu zaznaczono gwiazdką (*). Użyte w tekście skróty oznaczają odpowiednio: AKA – Agata KOSTRO-AMBROZIAK, JS – Janusz SAWONIEWICZ.

Exyston albicinctus (GRAVENHORST, 1820)

Gatunek wymieniony z terenu Polski przez HEDWIGA (1939). Znany z łąki owsicowej *Arrhenatheretum elatioris* i murawy kserotermicznej *Origano-Brachypodietum* w Ojcowskim Parku Narodowym (KAŹMIERCZAK 1991) oraz z łąk Pienińskiego Parku Narodowego (KAŹMIERCZAKOWA i in. 1997).

Exyston calcaratus THOMSON, 1883

- *Nizina Mazowiecka: DD80 Stacja Łomna ad Warszawa: 16 VII 1986, 1♀, leg. JS; 17 VIII 1986, 1♀, leg. JS, zarośla wierzbowe *Salix* sp.; 20 VI 1987, 1♀, leg. JS, zarośla; 8 VII 1987, 1♀, leg. JS, brzeg stawu; 22 VII 1988, 1 osobnik, leg. JS, wilgotna łąka.
- *Podlasie: FE11 Trzcianne, 3 VIII 1982, 1♀, leg. JS, zarośla.
E. calcaratus dotychczas był podany z terenu Polski tylko w katalogu KAŹMIERCZAKA (2004b).

Exyston genalis THOMSON, 1883

- *Podlasie: FE11 Trzcianne: 19 VIII 1983, 1♀, leg. JS, torfowisko wysokie/zarośla wierzbowe *Salix* sp./bór; 25 VIII 1983, 1♀, leg. JS, torfowisko wysokie; 27 VIII 1983, 1♀, leg. JS, torfowisko wysokie/bór.
- *Podlasie: FE01 Biebrzański Park Narodowy, okolice Gugien: 06 VII 2006, 1♀, leg. AKA, bór wilgotny; 8 VII 2006, 2♀, leg. AKA, bór świeży.

Gatunek odnotowany w Polsce po raz pierwszy w Tatrach (KERRICH 1952). Znany również z Puszczy Białowieskiej (SAWONIEWICZ 1999).

Exyston pratorum (WOLDSTEADT, 1874)

- Podlasie: FE01 Biebrzański Park Narodowy, okolice Gugien, 22 VI 2006, 1♀, leg. AKA, torfowisko wysokie.

Gatunek stwierdzony w Polsce przez HEDWIGA (1940, 1944), a następnie potwierdzony przez SAWONIEWICZA (1982) z terenów zurbanizowanych Warszawy. *E. pratorum* został wykazany także w lasach sosnowych Borów Tucholskich (oddział Osie), Puszczy Białej (oddział Brok), Puszczy Białowieskiej (oddział Starzyna) (SAWONIEWICZ 1999, 2001) oraz na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego (KOSTRO-AMBROZIAK 2006).

Exyston sponsorius (FABRICIUS, 1871)

- *Podlasie: FD49 Białystok, osiedle Pietrasze, 8 VI 1995, 1♀, leg. JS, ogród.

Samica *E. sponsorius* została stwierdzona w Polsce już w XIX wieku (BRISCHKE 1892). TORKA (1918) podał, że obie płci tego gatunku były często notowane na przełomie maja i czerwca w okolicach Nakła, Osieku nad Notecią i miejscowości Zabłocie. *E. sponsorius* został wykazany ponadto na obszarach zurbanizowanych Warszawy (SAWONIEWICZ 1982) oraz na użytkowanych łąkach owsicowych zespołu *Arrhenatheretum medioeuropaeum* w Chylicach na Mazowszu (SAWONIEWICZ 1989).

Exyston subnitidus (GRAVENHORST, 1829)

- *Podlasie: FD49 Białystok, osiedle Pietrasze: 26 VI 2006, 2♂, 3♀, leg. JS, ogród; 25 V 2007, 1♀, leg. JS, ogród.
- *Podlasie: FD20 Rezerwat Kózki ad Kózki, 5 VII 1997, 1♀, leg. JS, zarośla kserotermiczne.
- *Podlasie: FC39 zespół przyrodniczo-krajobrazowy Głogi ad Mielnik: 27 VI 2005, 1♂, leg. JS, wąż z tarniną; 05 VI 2006, 1♀, leg. JS, wąż z tarniną; 10 VI 2006, 1♀, 1♂, leg. JS, młoda tarnina; 18 VII 06, 1♀, leg. JS, leżąca, sucha wierzba *Salix* sp.
- *Podlasie: FC49 Sutno, 10 VI 2006, 1♂, leg. JS, sucha łąka przy żwirowisku/sad.

Gatunek dotychczas podany z terenu Polski tylko w wykazie KAŻMIERCZAKA (2004b).

SUMMARY

The knowledge about the species of the genus *Exyston* in Poland has been limited to a few papers or even to a checklist. The paper presents new distribution data of five ichneumonids of this genus rarely recorded in Poland. The occurrence of *E. calcaratus* and *E. subnitidus* was confirmed – the former was recorded from Podlasie and Mazovian Lowland, the latter from some localities in Podlasie.

PIŚMIENNICTWO

- BRISCHKE C.G.A. 1892: Bericht über eine Excursion ins Radaunethal bei Babenthal während des Juni 1890. Schriften der Naturforschenden Gesellschaft in Danzig, **8** (1): 23-56.
- HEDWIG K. 1939: Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen Hymenopteren. V. Ichneumonidae. Zeitschrift für Entomologie, **18** (3): 12-28.
- HEDWIG K. 1940: Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen Hymenopteren. V. Ichneumonidae. Zeitschrift für Entomologie, **18** (4): 12-18.
- HEDWIG K. 1944: Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen Hymenopteren. V. Ichneumonidae. Zeitschrift für Entomologie, **19** (3): 1-5.
- KASPARYAN D.R., KHALAIM A.I. 2007: Pimplinae, Tryphoninae, Eucerotinae, Xoridinae, Agriotypinae, Lycorininae, Neorhacodinae, Ctenopelmatinae, Phrudinae, Ophioninae, Acaenitinae, Collyriinae, Mesochorinae. [W:] LELEJ A. S. (red): Key to the insects of Russia Far East. Vol. IV. Neuropteroidea, Mecoptera, Hymenoptera. Pt 5. Dalnauka, Vladivostok. 1052 ss.
- KASPARYAN D.R., TOLKANITZ V.I. 1999: Ichneumonidae. Subfamily Tryphoninae: tribes Sphinctini, Phytodietini, Oedemopsini, Tryphonini (Addendum), Idiogrammatini. Subfamilies Eucerotinae, Adelognathinae (Addendum), Townesioninae. Fauna of Russia and neighbouring countries. Insecta Hymenoptera, New Series, **143**, 3.3. Nauka, Saint Petersburg. 405 ss.
- KAŹMIERCZAK T. 1991: Gąsienicznikowate (Hymenoptera, Ichneumonidae) w głównych zbiorowiskach roślinnych Ojcowskiego Parku Narodowego. Ochrona Przyrody, **48**: 239-266.
- KAŹMIERCZAK T. 2004a: Gąsienicznikowate Ichneumonidae. (s. 289-293, 318-333). [W:] BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPUK I. & SKIBIŃSKA E. (red): Fauna Polski - charakterystyka i wykaz gatunków. MiIZ PAN, Warszawa, **1**. 509 ss.
- KAŹMIERCZAK T. 2004b: Checklist of Ichneumonidae (Hymenoptera) of Poland. Electronic Journal of Polish Agricultural Universities, **7** (2): 1-63.
- KAŹMIERCZAK T. 2007: Aneks do tomu I. Wykaz gatunków - Ichneumonidae. (s. 420-457). [W:] BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPUK I. & SKIBIŃSKA E. (red): Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków. MiIZ PAN, Warszawa, **2**. 505 ss.
- KAŹMIERCZAKOWA R., KAŹMIERCZAK T., KOSIOR A. 1997: Kwiecistość łąk Pienińskiego Parku Narodowego i jej związek z fauną trzmielowatych (Bombini) i gąsienicznikowatych (Ichneumonidae). Ochrona Przyrody, **54**: 27-58.
- KERRICH G.J. 1952: A review, and a revision in greater part, of the Cteniscini of the Old World (Hym., Ichneumonidae). Bulletin of the British Museum (Natural History), Entomology Series, **2**: 307-460.

- KOSTRO-AMBROZIAK A. 2006: Wstępne badania nad Tryphoninae (Hymenoptera: Ichneumonidae) Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny. *Wiadomości Entomologiczne*, **25**, Supl. 2: 107-108.
- SAWONIEWICZ J. 1982: Ichneumonidae (Hymenoptera) of Warsaw and Mazovia. *Memorabilia Zoologica*, **36**: 5-39.
- SAWONIEWICZ J. 1989: Ichneumonidae (Hymenoptera) of moist meadows on the Mazovian lowland. *Memorabilia Zoologica*, **43**: 249-263.
- SAWONIEWICZ J. 1999: Development dynamics of Ichneumonidae (Hymenoptera) communities of *Pinus sylvestris* L. canopies in fresh pine forest in the three health zones of Poland's forests. Department of forest Protection and Ecology Faculty of Forestry Warsaw Agricultural University. 152 ss.
- SAWONIEWICZ J. 2001: Ichneumonidae. [W:] GUTOWSKI J. M & JAROSZEWICZ B. (red.): *Katalog fauny Puszczy Białowieskiej*. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa. 403 ss.
- TORKA V. 1918: Ichneumoniden der Provinz Posen. *Entomologische Rundschau*, **35**: 39-40.
- YU D. S., ACHTENBERG K. VAN, HORSTMANN K. 2012: *World Ichneumonoidea 2011*. Taxapad 2012. Flash drive version, Vancouver, Canada.